

Sygn. akt I C 858/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **Sędzia Sądu Okręgowego Zofia Homa**

Protokolant: st. prot. sąd. Katarzyna Golubińska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 24 czerwca 2013 r.

sprawy z powództwa E. S.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki E. S. kwotę 50 000,00 (pięćdziesiąt tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 stycznia 2012 roku do dnia zapłaty;

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

III. koszty procesu między stronami wzajemnie znosi;

IV. nakazuje ściągnąć od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w Lublinie kwotę 2 846,00 (dwa tysiące osiemset czterdzieści sześć) złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych, od których powódka była zwolniona w pozostałym zakresie nieuiszczone koszty sądowe przejmuje na rachunek Skarbu Państwa.

Sygn. akt I C 858/12

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 26 października 2012 r. powódka E. S. wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 80.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, że na skutek wypadku z dnia 9 lipca 2004 r. zmarła jej siostra - U. S.. Pojazd, którym kierował sprawca wypadku był ubezpieczony w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej w (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W..

Pismem z dnia 28 maja 2012 r. powódka za pośrednictwem firmy odszkodowawczej wystąpiła do pozwanego o przyznanie jej zadośćuczynienia w kwocie 50.000,00 zł. Decyzją z dnia 1 czerwca 2012 r. pozwany odmówił wypłaty zadośćuczynienia na rzecz powódki.

Żądana kwota w ocenie powódki ma stanowić kompensatę bólu i cierpienia odczuwanego przez nią na skutek śmierci siostry. (pozew k. 2-6)

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwany zakwestionował roszczenie co do zasady i wysokości. Wskazał nadto, iż jako ubezpieczyciel nie ponosi on odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych osób najbliższych zmarłego na skutek wypadku. Podał, że art. 446 § 4 kc przewidujący instytucję zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej nie ma zastosowania do zdarzeń sprzed jego wejścia w życie tj. 3 sierpnia 2008 r., zaś art. 448 kc w zw. z art. 23 i 24 kc jest normatywnie inną konstrukcją i zgodnie z częścią poglądów doktryny i orzecznictwa nie stanowi on podstawy do zasądzania zadośćuczynienia dla osób pośrednio poszkodowanych śmiercią osoby bliskiej. Nadto pozwany zakwestionował wysokość żadanego zadośćuczynienia jako niezasadną. Odnośnie żądania odsetek wskazał, że brak jest jakichkolwiek podstaw do zasądzenia dochodzonych przez powódkę odsetek od daty określonej w pozwie, podniósł, że powinna nią być data wyrokowania. (odpowiedź na pozew k. 38 - 43).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 9 lipca 2004r. w miejscowości K. T. doszło do zdarzenia drogowego, w wyniku którego U. S. – siostra powódki E. S., jadąc na rowerze została potrącona przez kierującego pojazdem marki P. o nr rej. (...) (bezsporne).

U. S. zmarła na skutek obrażeń doznanych w wypadku na miejscu zdarzenia (bezsporne, akt zgonu k. 15 akt szkody).

Sprawca zdarzenia pozostawał ubezpieczony w zakresie odpowiedzialności cywilnej w (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. (bezsporne).

W dacie zdarzenia powódka E. S. miała 12 lat. U. S. w chwili śmierci miała 18 lat. Obie siostry zamieszkiwały razem z rodzicami. Pozostała trójka rodzeństwa założyła własne rodziny i mieszkała poza domem rodzinnym. Zmarła siostra była dla powódki bardzo dużym oparciem. Powódkę łączyły z siostrą silne więzy rodzinne i emocjonalno-uczuciowe. Siostra była dla powódki autorytetem, pomagała jej w nauce, zawsze mogła na nią liczyć. Spędzały wiele czasu razem, odrabiały razem lekcje, ale także, często rozmawiały o bieżących wydarzeniach (dowód z przesłuchania powódki k.64,76,; zeznania B. S. k. 65– elektroniczny protokół rozprawy z dnia 5 marca 2012r., opinia biegłych psychiatry i psychologa k.68 – 71).

Śmierć siostry była dla E. S. gromnym wstrząsem. Głęboki uraz psychiczny, którego doznała wówczas powódka spowodował u niej reaktywne depresyjne zaburzenia zachowania i emocji u osoby w okresie dorastania.

W okresie półtora roku – przez czas, kiedy powódka leczyła się psychiatrycznie i uczestniczyła w terapii psychologicznej – występowały u niej objawy psychopatologiczne, stanowiące psychiczną reakcję na śmierć siostry w wypadku. Oprócz żalu po stracie siostry – reakcji żałoby – pojawiły się zmiany w funkcjonowaniu i problemy emocjonalne powódki. Pojawiły się trudności w nauce, których wcześniej nie było, wystąpiła skłonność do izolacji „wyłączanie się” z grupy, problemy z koncentracją i systematycznością w pracy, redukcja kontaktów w grupie rówieśniczej, napięcie, stany przygnębienia, depresyjna aura, występowały problemy ze snem. Jako reakcja na żałobę występowały zaburzenia adaptacyjne, utrzymywały się przez około półtora roku. Powódka w tamtym okresie wymagała pomocy psychiatrycznej i psychologicznej.

Obecnie nie widać u powódki wyraźnych symptomów lub trudności w funkcjonowaniu, które można by uznać za utrzymujące się konsekwencje śmierci siostry. Nie wymaga leczenia psychiatrycznego lub psychologicznego (opinia biegłych psychiatry i psychologa k. 70 v. – 71).

Obecnie E. S. w dalszym ciągu wspomina siostrę, zwłaszcza w czasie świąt i rocznic. Cały czas myśli o zmarłej siostrze, w szczególności kiedy na jakiś problem. Ma wąskie grono znajomych, wolny czas spędza w domu. Ukończyła naukę w szkole średniej, ale nie zdała matury, uczy się w studium (dowód z przesłuchania powódki k.64, 76 zeznania B. S. k.65).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów.

Zgromadzone w sprawie dokumenty urzędowe i prywatne nie budziły wątpliwości Sądu odnośnie ich autentyczności, a także prawdziwości stwierdzonych w nich faktów. Ich wiarygodność nie była również kwestionowana przez strony.

W sprawie przeprowadzono dowód z opinii biegłych psychiatry M. M. i psycholog E. M. (k. 68 – 71). W ramach kontroli merytorycznej opinii, Sąd nie dopatrył się żadnych nieprawidłowości nakazujących odebranie jej przmiotu pełnowartościowego źródła dowodowego. Biegli wskazali przesłanki przyjętego rozumowania, przedstawili także jego tok oraz opisali zastosowane narzędzia badawcze. Wnioski płynące z opinii są klarowne i wynikają z przyjętych podstaw. Sąd nie dopatrył się w nich błędów logicznych, niezgodności z życiowym doświadczeniem bądź też niespójności z pozostałym materiałem dowodowym. W tych warunkach przedmiotowa opinia posłużyła za pełnowartościową podstawę dokonanych ustaleń faktycznych.

Sąd obdarzył wiarą zeznania powódki oraz świadka B. S. odnośnie skutków jakie wywołała śmierć siostry w życiu powódki, rodzaju, długotrwałości i intensywności jej cierpień. Zeznania te nie budziły zastrzeżeń Sądu. Ich wiarygodność została zweryfikowana w oparciu o inne dowody zgromadzone w sprawie oraz o zasady doświadczenia życiowego.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne w części.

Na wstępie należy zwrócić uwagę, że okoliczności faktyczne dotyczące wypadku dnia 9 lipca 2004r., śmierci U. S., jak również ich następstwa dla powódki były między stronami praktycznie bezsporne.

Podstawa odpowiedzialności pozwanego była sporna, dlatego też należy wskazać, iż stosownie do treści art. 822 k.c. w zw. z art. 34 ust. 1, art. 35 i art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. Odszkodowanie ustala się i wypłaca w granicach odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym, najwyżej jednak do ustalonej w umowie ubezpieczenia sumy gwarancyjnej.

W realiach niniejszej sprawy nie budzi wątpliwości, że podstawą odpowiedzialności pozwanego była umowa ubezpieczenia OC. Z wykładni przytoczonych wyżej norm wynika, że ubezpieczyciel odpowiada w takich samych granicach, w jakich odpowiadałby sprawca szkody. Przepisy powołanej ustawy, w zakresie przez nią uregulowanym, mają charakter szczególny w stosunku do przepisów kodeksu cywilnego (por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2008 roku w sprawie III CZP 115/07, OSNC 2008/9/96). Niemniej jednak dla porządku wypadu wskazać, iż zgodnie z art. 435 § 1 kc w zw. z art. 436 § 1 kc, samoistny posiadacz mechanicznego środka komunikacji poruszanego za pomocą sił przyrody ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu wyrządzoną komukolwiek przez ruch tego środka komunikacji, chyba że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi odpowiedzialności. Odpowiedzialność posiadacza samoistnego została zatem ukształtowana na zasadzie ryzyka.

W sprawie bezspornym był fakt, że do przedmiotowego wypadku doszło z winy samoistnego posiadacza pojazdu marki P., za którego zastępczą odpowiedzialność cywilną ponosi pozwany.

W przedmiotowej sprawie, z uwagi na datę zaistnienia zdarzenia szkodowego przed dniem 3.08.2008 r., mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego na gruncie stanu prawnego obowiązującego przed nowelizacją art. 446 kc, dokonaną art. 1 ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731). Ustawą tą został wprowadzony do porządku prawnego art. 446 § 4 kc przewidujący zadośćuczynienie

za śmierć osoby bliskiej i prima facie wysuwana bywa teza, jak czyni to strona pozwana, iż przed jego wprowadzeniem brak było przepisu umożliwiającego powódce bezpośrednio domaganie się zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej.

Jednakże taka wykładnia przepisów obowiązującego ówczesnie stanu prawnego przyjmuje błędnie istnienie luki prawnej, która de facto ma charakter pozorny i którą likwiduje konsekwentne, najnowsze orzecznictwo sądów powszechnych. Najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje, bowiem, na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r. i zasady tej nie wyłączał art. 34 przywołanej ustawy ubezpieczeniowej (tak wprost uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 20 grudnia 2012 r. III CZP 93/12 BSN 2013/1, z dnia 7.11.2012 r. III CZP 67/12, z dnia 13 lipca 2011 r. III CZP 32/11, z dnia 22 października 2010 roku III CZP 76/10, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 roku w sprawie IV CSK 307/09, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 grudnia 2007 roku w sprawie I ACa 1137/07). Sąd Okręgowy podziela powyższe wnioski.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy powódka w następstwie śmierci siostry doznała krzywdy w postaci cierpień psychicznych. Zasadna jest, tym samym, ocena jej roszczenia poprzez zastosowanie art. 448 kc w związku z art. 24 § 1 kc. Z przepisu art. 24 § 1 kc wynika, iż nie każde naruszenie dobra osobistego umożliwia wystąpienie z roszczeniami ochronnymi. Jest to możliwe dopiero wtedy, gdy działanie naruszającego będzie bezprawne, tj. sprzeczne z prawem lub godzące w zasady współżycia społecznego. Z art. 24 kc wynika jednak domniemanie bezprawności. Ciężar wykazania, że nastąpiło naruszenie dobra osobistego, zgodnie z art. 6 k.c. spoczywa zatem na powodzie. Pozwany zaś, w celu uwolnienia się od odpowiedzialności, może wówczas wykazać, iż jego działanie naruszające dobro osobiste powódki nie ma charakteru bezprawnego.

W przedmiotowej sprawie oczywiste jest, że śmierć siostry powódki była w całości powiązana adekwatnym związkiem przyczynowym z bezprawnym działaniem kierowcy samochodu marki P., za którego ponosi zastępczą odpowiedzialność pozwany.

Katalog dóbr osobistych, do którego odwołuje się art. 23 kc ma charakter otwarty. Należy uznać, że ochronie podlegają wszelkie dobra osobiste rozumiane, jako wartości niematerialne związane z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawa cywilnego, które w życiu społecznym uznaje się za doniosłe i zasługujące z tego względu na ochronę. Nie ulega wątpliwości, że rodzina, jako związek najbliższych osób, które łączy szczególna więź wynikająca najczęściej z pokrewieństwa i zawarcia małżeństwa, podlega ochronie prawa. Dotyczy to odpowiednio ochrony prawa do życia rodzinnego obejmującego istnienie różnego rodzaju więzi rodzinnych. Dobro rodziny jest nie tylko wartością powszechnie akceptowaną społecznie, ale także uznaną za dobro podlegające ochronie konstytucyjnej. Artykuł 71 Konstytucji stanowi, że Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej ma obowiązek uwzględniania dobra rodziny. Dobro rodziny wymienia także art. 23 kro., zaliczając obowiązek współdziałania dla dobra rodziny do podstawowych obowiązków małżonków. Więzy rodzinna odgrywa doniosłą rolę, zapewniając członkom rodziny m.in. poczucie stabilności, wzajemne wsparcie obejmujące sferę materialną i niematerialną oraz gwarantuje wzajemną pomoc w wychowaniu dzieci i zapewnieniu im możliwości kształcenia. Należy zatem przyjąć, że prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i 24 k.c (por. uzasadnienie Sądu Najwyższego w sprawie IV CSK 307/09).

Reasumując powyższe rozważania, należy wskazać, iż spowodowanie wypadku komunikacyjnego, w którym śmierć poniosła siostra powódki było bezprawnym naruszeniem jej dobra osobistego w postaci prawa do życia w pełnej rodzinie i prawa do utrzymania więzi rodzinnych.

Na podstawie art. 448 kc kompensowana jest krzywda, a więc szkoda niemajątkowa wywołana naruszeniem dobra osobistego, polegająca na psychicznych cierpieniach pokrzywdzonego. Ustalenie krzywdy i jej rozmiaru ma podstawowe znaczenie dla określenia odpowiedniej sumy, która miałaby stanowić jej pieniężną kompensatę. Przy oznaczeniu zakresu wyrządzonej krzywdy za konieczne uważa się uwzględnienie: rodzaju naruszonego dobra, zakresu (natężenie i czas trwania) naruszenia, trwałości skutków naruszenia i stopnia ich uciążliwości, a także stopnia winy sprawcy i jego zachowania po dokonaniu naruszenia (por. wyrok SN z 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 99/05, LEX nr

198509; wyrok SN z 1 kwietnia 2004 r., II CK 131/03, LEX nr 327923; wyrok SN z 19 sierpnia 1980 r., IV CR 283/80, OSN 1981, nr 5, poz. 81; wyrok SN z 9 stycznia 1978 r., IV CR 510/77, OSN 1978, nr 11, poz. 210).

W realiach niniejszej sprawy Sąd ustalił, że między E. S. a jej siostrą istniała szczególnie silna więź rodzinna. Siostra była niewątpliwie osobą niezwykle ważną w życiu powódki, była dla niej autorytetem i źródłem oparcia. Powódka zwracała się do siostry po poradę w wielu sytuacjach życiowych. Spędzały wspólnie dużo czasu, zmarła siostra pomagała jej w nauce. Z zeznań świadka, oraz powódki wynika, że relacje powódki z siostrą wykraczały znacznie poza relacje wynikające czysto z więzi rodzinnych, były to relacje również przyjacielskie.

W świetle tych okoliczności należy wskazać, iż śmierć siostry była dla powódki szczególnie ciężkim doznaniem. Sam wypadek, fakt, że miał on miejsce niedaleko domu rodzinnego wywołały w powódce silny wstrząs i nagłą zmianę jej dotychczasowego ustabilizowanego życia rodzinnego. Śmierć siostry była niewątpliwie szokiem i wielkim wstrząsem psychicznym. Wywołała u powódki cierpienia psychiczne oraz zaburzenia emocjonalne i adaptacyjne o znacznym nasileniu. Mimo, że z czasem ich natężenie słabło okres przedłużonej żałoby trwał do ok. 1,5 roku. Powódka odczuwała wielką tęsknotę, pustkę i żal. Z tego powodu, aby zmniejszyć zakres cierpień, ograniczyła te aktywności, które wcześniej lubiła wykonywać. O tym jak głęboko powódka przeżyła śmierć siostry świadczą m.in. zeznania matki powódki co do jej zachowania w domu, wobec pozostałego rodzeństwa. Powódka korzystała również z pomocy psychiatry i psychologa. Ograniczyła także kontakty ze znajomymi. Śmierć siostry zburzyła w powódce poczucie stabilizacji i bezpieczeństwa. Problemy psychiczne u dzieci są trudno werbalizowane i ujawniają się głównie w zachowaniu. U powódki zdiagnozowano to jako reaktywne depresyjne zaburzenia zachowania i emocji u osoby w okresie dorastania.

Niewątpliwie utrata siostry nadal odczuwana jest przez E. S. w codziennym życiu, o czym świadczą chociażby wizyty na cmentarzu, ma wąskie grono znajomych, ucieka w oglądanie telewizji.

Z opinii psychiatrycznej i psychologicznej wynika, że obecnie u powódki nie widać wyraźnych symptomów lub trudności w funkcjonowaniu, które można by uznać za utrzymujące się konsekwencje śmierci siostry. Długi okres utrzymywania się tych symptomów spowodował, iż uzasadnione jest mówienie u niej o długotrwałym uszczerbku na zdrowiu.

Z drugiej jednak strony, miarkując wysokość zadośćuczynienia, Sąd miał również na względzie fakt, że w wieku 12 lat powódka była dzieckiem, nie ukształtowanym psychicznie i osobowościowo. Obecnie występujące zaburzenia emocjonalne i adaptacyjne powódki mają podłoże wieloczynnikowe i w dużej mierze są spowodowane jej osobowością. Ich natężenie nie wpływa dezorganizująco na jej codzienne funkcjonowanie. Poczucie depresji jest u niej jedynie subiektywne, nie korzysta ona obecnie z leczenia psychologiczno-psychiatrycznego, podjęła studia, ma plany na przyszłość.

W konsekwencji, mając powyższe na względzie, Sąd uznał, że krzywda E. S. będzie w całości zrekompensowana zadośćuczynieniem w wysokości 50.000,00zł. Jest to suma adekwatna do ustalonego w sprawie zakresu i nasilenia cierpień powódki, czasu ich trwania, przy uwzględnieniu nadal odczuwanych okresowo negatywnych emocji. Jest ona właściwa dla złagodzenia odczucia krzywdy, a jednocześnie utrzymana w rozsądnych granicach. W pozostałej zaś części Sąd oddalił powództwo.

Sąd zasądził na podstawie art. 481 § 1 kc odsetki ustawowe w terminie 30 dni od otrzymania przez pozwanego odpisu pozwu. W ocenie Sądu dopiero okoliczności wskazane w pozwie i załącznikach do pozwu pozwoliły na pełne ustalenie wysokości zadośćuczynienia, przy uwzględnieniu długotrwałości cierpień powódki. Okoliczności te nie były natomiast w pełni znane w dacie wskazanej przez powoda – tj. 23 października 2012r.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu wynika z art. 100 kpc. Powódka jedynie częściowo wygrał sprawę – w 60% wobec tego w ocenie Sądu zasadnym było wzajemne zniesienie między stronami kosztów procesu.

W punkcie IV wyroku Sąd na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 2 846,00 zł. tytułem części nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu w zakresie w jakim Sąd uwzględnił powództwo oraz kosztów wywołania opinii biegłych. W pozostałej części Sąd przejął je na rachunek Skarbu Państwa.

Z tych względów na podstawie powołanych przepisów, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.